

เถียงไปเถียงมา! “ระฆัง” วัดพระแก้ว เอามาจากไหนกันแน่

หอรระฆัง วัดพระแก้ว

หอรระฆัง วัดพระแก้ว มาจากไหน?

หอรระฆังที่เห็นในภาพเป็น หอรระฆัง วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ได้รับการยกย่องว่าเป็นหอรระฆังที่มีรูปทรงงดงาม ฝีมือการประดับกระเบื้องก็ประณีต ตามประวัติกล่าวว่าพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 โปรดให้รื้อหอรระฆังที่สร้างไว้แต่ครั้งรัชกาลที่ 1 แล้วสร้างใหม่ในที่เดียวกัน ในหนังสือจดหมายเหตุการบูรณปฏิสังขรณ์วัดพระศรีรัตนศาสดารามในการฉลองพระนครครบรอบ 200 ปี พุทธศักราช 2525 (กรมศิลปากร) ได้อธิบายต่อไปอีกว่า ในครั้งนั้น

“ให้แขวนระฆังซึ่งขุดพบคราวทรงปฏิสังขรณ์วัดระฆังโฆสิตามราม กล่าวกันว่าเป็นระฆังที่มีเสียงกังวานไพเราะอย่างยิ่ง”

เรื่องระฆังนี้เป็นปัญหา เพราะมีกล่าวไว้ไม่ตรงกัน ฝ่ายวัดระฆังโฆสิตารามก็ว่าเอามาจากวัดระฆัง ฝ่ายวัดสระเกศก็ว่าเอามาจากวัดสระเกศ จะจริงเท็จอย่างไรก็ไม่ทราบ บางทีอาจจะเป็นระฆังที่เอามาแต่ครั้งรัชกาลที่ 1 ครั้นรื้อหอรระฆังสร้างใหม่ในรัชกาลที่ 4 ก็อาจเปลี่ยนระฆังด้วยหรือเปลี่ยนมาก่อนหน้านั้นก็ได้ ที่กล่าวเช่นนั้นก็เพราะมีกลอนเพลงยาวของกรมหลวงภูวเนตรนรินทรฤทธิ์ กล่าวถึงระฆังวัดพระศรีรัตนศาสดารามตอนหนึ่งว่า

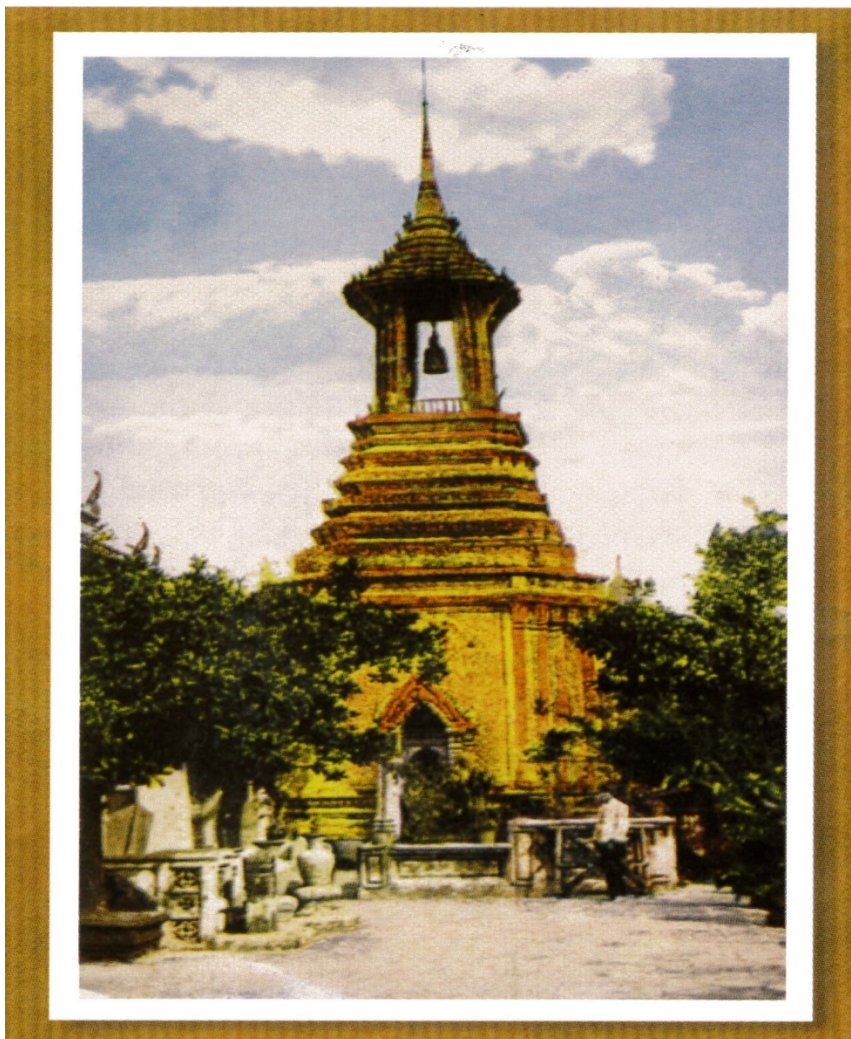
“ถึงจะทุ่มหนักเบาที่บันดาล

ส่งกังวานเสนาะลั่นไม่พลิกเพลง

แต่แรกหล่อมาก็นานจนปานนี้

สิบเจ็ดปีที่เป็นนิตยไม่ผิดกระแสง”

กรมหลวงภูวเนตรนรินทรฤทธิ เป็นพระราชโอรสในรัชกาลที่ 2 (พ.ศ. 2344-2399) ฉะนั้นที่กล่าว
ว่าระฆังหล่อมาได้นาน 17 ปี จึงเป็นระฆังที่หล่อใหม่อย่างแน่นอน ไม่ใช่ระฆังที่เอามาจากวัด
สระเกษหรือวัดระฆังที่กล่าวมาข้างต้น แต่จะหล่อไว้เมื่อไรไม่พบหลักฐาน

หอรระฆัง วัดพระแก้ว

ผู้ที่รู้เรื่องการล่อระฆังอีกคนหนึ่งก็คือ นายมี กวีมีชื่อในสมัยรัชกาลที่ 3 ได้เขียนจดหมายเหตุ
พรรณนาถึงระฆังวัดพระแก้วไว้ตอนหนึ่งว่า

“องค์ระฆังแขวนห้อยร้อยเหล็กห้วง อยู่กลางดวงดาวยาววา ๑ ถึงคอเหล็กลั่นปิดทอง ลงมาคล้อง
ห่วงห้วงนาคหลังระฆังทองหล่อปากแลคอค่างแลขอบรอบไปลั่นน้ใสขัดหมดจด ผ่าพาดและ
รัดประคดแลปุ่มน้ปิดสุวรรณคำเปลวลั่น โดยส่วนสูงศอกคืบ ๕ นิ้ว กว้างศอก ๔ นิ้ว ขึ้นลอยลิ่ว
ลั่นชื่อลือเสียงสำเนียงเสนาะ เมื่อถึงยามย่ำบันเดาะเพราะดังเป็นกังวาน วิเวกหวานวังเวงแงงแว่ว
เข้าแก้วหู เป็นที่ชูชื่นใจไพร่ฟ้าวงศาสุรศักดิ์ เคยประจักษ์จำสำเนียงสำเนียงไ้เมื่อตี ๑๑...”

และอีกตอนหนึ่งเล่าประวัติว่า “ด้วยเดิมที่สมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัวอันทรงธรรอนันตคุณวิบุลเลิศ
ฟ้าที่ล่วงแล้วนั้นทรงหล่อ พร้อมด้วยพระหน่อสุริวงเสนาองคนางใน ถอดกำไลแหวนทองแลเงินแล
นากนั้นหลากหลาย ใส่ละลายหล่อหลอมพร้อมเพรียงเสียงจึงดี ด้วยพระบารมีภินิหารอันทรงหล่อ
ต่อตั้ง มาครั้งนี้เล่าสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัวอันทรงธรรวิริยาทิก โดยลี้กซึ่งแสนละเอียดสุขุมภาพ
มาทรงปฏิสังขรณ์ ก็ยิ่งวัฒนาถาวรวิจิตรโงระฆังทั้งจังหวัด คู่บารมีพระศรีรัตนปฏิมากรมรรกฎ ซึ่ง
พระอินทรองค์ทรงรนามาแต่งตั้ง ใครได้ฟังก็เป็นมงคลควรเงี่ยหูชื่นชูใจ”ตามประวัติอาจเป็นได้ว่า
ระฆังได้หล่อเมื่อรัชกาลที่ 2 และรัชกาลที่ 3 ปฏิสังขรณ์วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ความก็ดู
เกี่ยวข้องกันดี สรุปว่าเรื่องระฆังที่เล่ากันมาดังกล่าวข้างต้นไม่เป็นความจริง...

ภาพประกอบเนื้อหา – วัดพระศรีรัตนศาสดาราม (จากหนังสือ พระราชพิธีบรมราชาภิเษก)

หมายเหตุ : คัดเนื้อหาจากคอลัมน์ “รูปเก่าเล่าเรื่อง” โดย ส.พลายน้อย ในศิลปวัฒนธรรม ฉบับ
กุมภาพันธ์ 2543

แก้ไขปรับปรุงเนื้อหาในระบบออนไลน์เมื่อ 23 เมษายน 2562

ที่มา ศิลปวัฒนธรรม ฉบับกุมภาพันธ์ 2543

ผู้เขียน ส.พลายน้อย

เผยแพร่ วันอาทิตย์ที่ 22 กันยายน พ.ศ.2567

https://www.silpa-mag.com/history/article_2237